

Tekstin asenteiden erittelyä

- Tutki, mitä teksti väittää tai mihin se ottaa kantaa.
- Lähde liikkeelle omasta lukukokemuksestasi: Miltä kirjoittajan tai tekstin asenne sinusta tuntuu? > Pohdi, mistä vaikutelma syntyy.
- Mikä on denotaatio eli kirjaimellinen väite? (eksplisiittisesti sanottu)
- Mitä konnotaatioita tekstissä on eli mitä voi lukea rivien välistä? (implisiittisesti sanottu).

Kielelliset valinnat

- Tutki sananvalintojen sävyjä:

Maanviljelijä/talonpoika/lannan levittäjä...

- Tarkastele lausemuotoja:

- Väitelauseita, ehtolauseita (*jos*), kysymyksiä...
- Selittäviä lauseita (*sillä/onhan/koska...*)
- Vastakohtaistavia rakenteita
(*mutta/vaan/toisaalta/kuitenkin; hyvä – paha, oikea – väärä, täällä – muualla, me – he...*)

- Tutki subjekteja (vai sanotaanko passiivissa)

Auto törmäsi... / Nuori mies ajoi... / Liukas keli aiheutti

Suomessa katsotaan... / Suomalaiset katsovat... / Me katsomme... / Suurin osa meistä... / Valtaosa suomalaisista...

Mitä määritteitä subjekti saa? Mikä kuva verbistä syntyy?

Vasta ajokortin saanut / Kokematon / Hurjasteleva
nuori mies kolaroi / ajoi kolarin / aiheutti kolarin /
törmäsi / arvioi väärin / tappoi...

jatkuu...

- Mieti semanttisia rooleja:

Lukiolainen ahdistuu kokeesta = kokija

Koe ahdistaa lukiolaista = kohde

Kokeen nähtyään lukiolainen jäykistyy kauhusta
= tekijä

Pohdi sisällöllisiä valintoja

- Käsitteleekö teksti aihetta havainnollisesti vai abstraktisti/ylätasolla/käsitteellisesti:

Jos nuori katsoo televisiota tai kirjoittelee sähköposteja puolenyön jälkeen, ei ole ihme, jos koe aamulla tuntuu vaikealta. / Liian myöhään valvominen on vakava ongelma.

- Nostaako teksti esiin olennaisia asioita?
- Ovatko esimerkit monipuolisia?
- Onko esimerkeissä tarkoitushakuisuutta (huumoria, ironiaa, kärjistyksen makua...)